

Čtvrtý obraz:

proces s řádovými kněžími

Ludmila Biedermannová se v hodonínském procesu nepochybně osvědčila. Její herecký a rétorický talent, nepředstíraný fanatismus a nedostatek skrupulí jsou dobře využitelné v chystaných monstrprocesech s celostátní publicitou. Je tu již jen jediná překážka: její příjmení. Pět let po válce přece nemůže v tak veřejně exponované funkci působit osoba s echt německým jménem, které přeloženo do češtiny navíc znamená šosák, dobrák či dokonce „politik předstírající poctivost“.⁶⁷ Mladá dělnická prokurátorka je proto nucena – podobně jako dejvická ulice, v níž strávila dětství a dospívání – změnit z politických důvodů své jméno. Podle tvrzení historika Františka Drašnera, které se nepodařilo ověřit archivními prameny, stál za tímto přejmenováním sám ministr spravedlnosti Alexej Čepička.⁶⁸ 28. 3. 1950 povoluje Obvodní národní výbor v Praze 6 Ludmile Biedermannové užívat příjmení Brožová.⁶⁹ Ne zvolila ho náhodně, je to příjmení její matky za svobodna, křestním jménem také Ludmily.

O tři dny později byla Ludmila Brožová jmenována prokurátorkou v 5. pracovní třídě na „plánované pracovní místo u Státní prokuratury v Praze“. Ve jmenovacím dekretu píše náměstek ministra spravedlnosti Alfréd Dressler: „Současně Vám promíjím [...] podmínku úspěšného výkonu odborné justiční zkoušky.“⁷⁰ Od 1. dubna 1950 tak ke svým dosavadním příjmům dostává 4 100 Kčs, celkem 8 250 Kčs měsíčně.⁷¹

• • • „Únorem roku 1948 byl v Československu nastolen režim, jehož vztah ke křesťanství a především k římskokatolické církvi byl v zásadě nepřátelský.“⁷² Hned v prvních měsících své vlády přijalo vedení komunistické strany strategii, jejímž cílem bylo katolickou církev rozložit, izolovat od společnosti i Vatikánu a posléze zlikvidovat. Situace mezi státem a církví se vyhrotila v polovině roku 1949, kdy stát 10. června ustanovil „hnutí pokrokových katolíků“, tzv. Katolickou akci, která se měla stát jakýmsi

akčním výborem katolické církve, pomocí něhož by byly ze hry vyšachovány církevní struktury a založena církev nová. Biskupové reagovali o pět dní později vydáním pastýřského listu „Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“ a Vatikán vydáním exkomunikačních dekretů proti signatářům Katolické akce a komunistům obecně.⁷³

Po neúspěchu Katolické akce se komunistický stát rozhodl podřídit si církev násilnými prostředky. Na podzim 1949 bylo vydáno několik církevních zákonů a nařízení, kterými byla církev zbavena svého majetku a činnost kněží podřízena novému Státnímu úřadu pro věci církevní. Zároveň pokračovaly přípravy úderu proti církvi, který měl nejdříve směřovat proti řádům.

• • • Od února 1948 do dubna 1950 bylo v českých zemích odsouzeno na pět desítek řeholníků, většinou za pomoc k útěku do zahraničí, domnělou pomoc protikomunistickému odboji, kritiku komunistického režimu, čtení pastýřských listů či rozšiřování exkomunikačních dekretů.⁷⁴ Od 14. do 18. března 1950 pozatýkala Státní bezpečnost na základě výběru ministra spravedlnosti a současně předsedy Státního úřadu pro věci církevní Alexeje Čepičky sedm významných představitelů řeholí: jezuitského provinciála Františka Šilhana a jeho spolubratry Adolfa Kajpra a Františka Mikuláška, františkána Jana Evangelistu Urbana, dominikána Josefa Silvestra Braitu, redemptoristy Ivana Mastilíka⁷⁵ a Jana Blesíka. K nim přibyli již na přelomu ledna a února zatčení opat premonstrátského kláštera v Želivě Vít Bohumil Tajovský a novoříšský opat Augustin Machalka. Desátým členem této uměle vytvořené skupiny byl provizor premonstrátského kláštera v Nové Říši Stanislav Barták.⁷⁶

Řeholníci byli brutálně fyzicky i psychicky mučeni, byl jim odpírán spánek, strava, tekutiny, byly jim podávány halucinogeny. Vít Tajovský na dobu věznění později vzpomínal: „První dny se to dalo ještě vydržet, ale pak člověk rychle zeslábl. Navíc jsem za celou dobu v korekci nedostal žádné jídlo ani pití. Na druhé straně jsem měl štěstí, že mě nebili. [...] Hlad se dá ještě překonat, ale žízeň je strašlivá. [...] Člověk je celý vyprahlý, že ani

mluvit nemůže. Já byl přitom bez tekutin více než týden. Na cele byl kýbl pro potřebu a někteří chlapci ze zoufalství dokonce pili svou vlastní moč.⁴⁷⁷

Během zhruba dvou týdnů byl odpor řeholníků zlomen.

• • • Proces s řádovými kněžími, který trval od 31. března do 5. dubna 1950, navazoval na hodonínský proces a zároveň se stal jakousi generálkou na chystaný proces s Miladou Horákovou. Soud zasedal v téměř stejném složení jako v Hodoníně: předsedou byl JUDr. Jaroslav Novák, soudci z povolání plk. JUDr. Otakar Matoušek a JUDr. Vladimír Podčepický, soudkyně z lidu Anna Součková, jedinou novou tvář představoval druhý soudce z lidu Cyril Churý. Trio ze Státní prokuratury, které žalovalo v Hodoníně, Čížek – Brožová – Růžička, doplnili ještě JUDr. Josef Urválek a Karel Střída.

Scénář procesu byl do nejmenších detailů vypracován před jeho začátkem na poradách na ministerstvu spravedlnosti. Politická linie procesu byla určena 27. března 1950. Účelem procesu mělo být „na podkladě konkrétní zločinné činnosti obžalovaných jako představitelů určitých řádů a dalšího materiálu pranýřovat nepřátelskou politiku Vatikánu proti zemím socialismu a ukázat na vysokou hierarchii, kláštery a řády jako opěrné body rozvrátnické vatikánské politiky namířené proti lidově demokratickému zřízení v Československu“.⁷⁸ Přesně bylo také stanoveno pořadí výslechů i o čem mají hovořit svědci. Mezi svědky promluvili také dva lidé odsouzení v Hodoníně. Mojmír Bečka – odsouzený o deset dní dříve na 30 let – popsal, jak pracoval jako agent Vatikánu. Jaroslav Vetejška – odsouzený v Hodoníně k smrti – soudu vyprávěl, jak po odchodu za hranice obdržel od CIC ve Vídni lístek na ubytování v Charitě. „S tímto lístkem však nejprve musil se odebrati do kláštera řádových sester, kdež mu byl onen lístek potvrzen, a teprve po tomto potvrzení mohl se odebrati na ubytování do Charity. Z toho jasně vyplývá, že americká zpravodajská služba v Rakousku úzce spolupracuje s kláštery,“ stojí v rozsudku.⁷⁹

Všichni obžalovaní byli bez jakýchkoli věrohodných důkazů označeni za špiony Vatikánu, kteří se pokoušeli rozvrátit lidově-

demokratické zřízení. Rozsudek začíná těmito větami: „Dozněly sice výstřely druhé světové války, ale boj trvá dále. Je to boj mezi silami míru, pokroku a sociální spravedlnosti na straně jedné a silami vykořisťovatelského kapitalismu a celé světové reakce na straně druhé. A v tomto zápase reakce všude tam, kde prohrála a musila vykliditi své posice, používá jako posledních, ale nejposlušnějších a nejochotnějších bojovníků vysokých hodností římsko- a řecko-katolické církve, kteří jsou dirigováni přímo z Vatikánu.“⁸⁰ K odsouzení přispěl také posudek soudního znalce, profesora církevního práva Univerzity Karlovy Antonína Hobzy, v němž se praví: „Papež již od středověku se uplatňuje ve světové politice a sleduje čistě světské cíle, které jsou výsměchem učení Kristovu. Je obecně známo, že v současné době stojí papež v táboře amerických imperialistů, štvoucích lidstvo do třetí světové války.“⁸¹

Jednou z hlavních linií procesu měl být tzv. Číhošťský zázrak a prominentním svědkem farář Josef Toufar. Vzhledem k tomu, že Toufar nepřežil mučení, musel se Státní soud spokojit s přechtením výpovědi, která z něj byla vymláčena dva dny před smrtí. Zároveň byl přímo v soudní síni jako doklad toho, „jakým způsobem pak byl onen ‚zázrak‘ vykonán,“ promítnut propagandistický film *Běda tomu, skrze koho pohoršení přichází*.

V rozsudku, který má 65 strojopisných stran, najdeme bez uvedení autora i tuto větu: „Soud pak vychází z toho, že v každém soudním případě se v jisté míře projevuje zápas protichůdných společenských sil, jednak sil budujících nový socialistický řád a přispívajících k jeho zdaru, jednak sil nepřátelských, vzpírajících se tomuto velikému dílu.“⁸² Ano, jde o doslovnou citaci z Vyšinského *Theorie soudních důkazů v sovětském právu*.

••• Velká pozornost byla věnována inscenaci procesu. „Prokurátor ještě přišel zkontrolovat, jestli jsme řádně oblečeni,“ vzpomínal František Mikulášek. „Byl však zřejmě víceméně odkázán na nás. Mě se aspoň ptal, jestli je to všechno, jestli nemám tady – a ukazoval k cingulu – mít ještě ‚to, co se na tom báby modlejí‘ – mínil zřejmě růženec.“⁸³ Podle svědectví dvou

účastníků procesu byli prokurátoři tak agresivní, že je musel mírnit předseda soudu. „Soudili nás celkem tři prokurátoři, kteří se střídali – Čížek, Urválek a ještě jedna ženská. Všichni to byli velmi zlí lidé. Urválek byl později znám díky procesu se Slánským, ale vůbec nejhorší z nich byl hlavní prokurátor Čížek. Byla to vyhlášená osoba a říkalo se o něm, že je to opravdový ďábel. Trochu tak i vypadal, když roztáhl ruce a za ním se rozprostřel červený talár. Řval takovým způsobem, že ho někdy okřikl i sám soudce.“⁸⁴ Podle Františka Mikuláška byla řeč prokurátorů „zdrucující“. „Hned na začátku se při ní ozval několikrát bouřlivý potlesk celého sálu, ale předsedovi se to nelíbilo.“⁸⁵

Úkolem přednést závěrečnou řeč byli za obžalobu pověřeni Karel Čížek, Josef Urválek a Ludmila Brožová. Jejich proslovy byly vypracovány a schváleny již před začátkem procesu.⁸⁶ Jako první dostal slovo Čížek a přednesl rétorické cvičení na téma boj Sovětského svazu za mír a zločinná role Vatikánu, který se „vždy stavěl proti našim národům nepřátelsky“. Jediný odkaz k osobám obžalovaných přináší tato pasáž: „Znovu jsme tedy svědky novodobého křížáckého tažení proti naší vlasti. [...] Ovšem panu Mastiláku a ostatním se tentokrát nepodaří připravit nové Lipany a Bílou Horu. Nejsme již sami. Náš lid si z tohoto procesu musí odnést poučení, že jediná cesta ke svobodě, spravedlnosti, míru a pokoji je budování socialistické společnosti, jíž všichni nejvíce přispějeme svou usilovnou prací, ale i bedlivou ostražitostí.“⁸⁷ Po Čížkovi vystoupil Josef Urválek, aby rozebral „skutkovou podstatu obvinění“. Bez jakýchkoli věrohodných důkazů Urválek tvrdil, že jednotlivé řády měly přesně rozdělené své role: premonstráti měli připravovat povstání, jezuité se specializovali na vyzvědačství, úkolem redemptoristů bylo „narušovat brannou výchovu naší mládeže, rozbít ČSM a udělat z mládeže povolný nástroj zahraniční reakce“ a konečně řád františkánů byl pověřen, aby „venkovskými misii, jimiž rozeštvával věřící, ohrožoval socialistickou výstavbu vesnice“. Kromě toho prý měli Machalka a Tajovský „svůj velký podíl na organizaci t. zv. číhoštského zázraku.“⁸⁸



Úder proti mužským řádům zahájil od 31. března do 5. dubna 1950 proces „Machalka a spol.“ Zleva Augustin Machalka (odsouzen na 25 let, propuštěn v roce 1959), Bohumil Vít Tajovský (odsouzen na 20 let, propuštěn v roce 1960), František Šilhan (odsouzen na 25 let, propuštěn v roce 1965), Adolf Kajpr (odsouzen na 12 let, zemřel v roce 1959 ve vězení v Leopoldově).

© ČTK (foto), 2010

Jako třetí promluvila Ludmila Brožová, aby zhodnotila obžalované z morálního hlediska. Její řeč byla podobně demagogická a lživá jako předchozí, předčila je však svou frázovitou exaltovaností. Řeč zde uvádím celou:

Před námi na lavici obžalovaných sedí deset řádových kněží, jejichž hodnost se u většiny z nich rovná hodnosti biskupské. Náš pracující lid se s rozhořčením dívá na morální úpadek těchto lidí, kteří předstírali, že šíří zásady křesťanství.

Co čeká a co žádá náš lid od svých duchovních? Na to dala odpověď sta a sta vlasteneckých kněží, kteří – věrni Bohu – zůstali i věrni lidu a jeho heroickému úsilí o spravedlivější, šťastnější, mravnější společenský řád, řád socialistický. Osvobození člověka od vykořisťování, boj proti zákonu kapitalismu, zákonu, v němž člověk je člověku vlkem, v tom vidí vlastenečtí kněží uskutečňování svých křesťanských ideálů. A takové si naši věřící přejí [za] své duchovní pastýře.

A obžalovaní? Podivná byla pokora schýlených hlav mnichů, klečících v lavici klášterního kostela, ve které byly ukryty peníze, zlato, šperky a dolary! A jak asi zněl hlas zpovídajícího se, když doléhal ke zpovědníkovi přes stříbrné tabatěrky schované ve zpovědnici, jaká slova modliteb se chystali číst z ukrytých zbraní?

Je to boží příkaz, aby zprávy z našeho hospodářského života byly podávány Vatikánu?

Tito obžalovaní mluvili o Bohu, ale ve skutečnosti vědomě a horlivě šířili nepřátelskou politiku Vatikánu, usilovali o zničení naší republiky, o zvrát našeho lidově demokratického zřízení, o znovunastolení kapitalismu. A své upřímné věřící spoluobčany a nižší duchovní se pokoušeli postavit proti vlastnímu státu.

A jak prováděli svou podvratnou činnost? „Byli opatrní jako hadi,“ jak říká evangelium, ale úmyslně nedbali toho, že evangelium dodává další slova, že totiž mají být „bezelstní jako holubiče“. Vatikán je učil hadí opatrnosti, Vatikán jim hlásil: Opatrně a dobře rozlišovat, před kým se může mluvit otevřeně a před kým ne. Bylo třeba skrývat víru a lásku k Bohu a lidem? Ne. Ale bylo třeba skrývat před poctivými věřícími, že Vatikán je mluvčím a obhájcem kapitalismu, a že jednou z forem boje, kterým se snaží kapitalismus udržet své zanikající panství ve světě, je útok na země pokroku ve jménu náboženství, ve jménu ochrany víry.

Naše republika otevřela dokořán dveře šťastnému životu pro všechny lidi, na jaký má právo každý člověk: a na život bez hladu, bez bídy, bez žebráků, bez nezaměstnaných. A zdálo by se tak samozřejmé, že papež a vysoká církevní hierarchie, kteří podle slov Kristových mají učit všechny národy, řeknou těm, kteří usilují o takovýto lepší, spravedlivější život: „Pokoj lidem dobré vůle!“ Že projeví uspokojení nad tím, že u nás byl poražen kapitalismus. Kapitalismus se svým neřestným vykořisťováním, s bídou a dřinou jedněch a přepychem a zahálkou druhých, s otupující literaturou, s mravně závadnými filmy, s morálním úpadkem, s rozvody na běžícím pásu, se stále se opakujícími válkami. Kapitalismus, který je semeníštěm hříchů proti zákonům Božím.

Příkázání Boží přece zní: Nepokradeš! A nejsou to kapitalisté, kteří kradou pracujícím výsledky jejich práce? Nejsou to kapitalisté, kteří olupují své koloniální a polokoloniální země a zabírají pro sebe celé kontinenty?

Příkázání Boží přece zní: Nezabiješ! A není to kapitalismus, ve kterém umírají děti podvýživou a hladem? Není to kapitalis-

mus, který ve svých výbojných imperialistických válkách zabíjí miliony lidí?

A není to kapitalismus se svými krisemi, nezaměstnaností, který nutí hladovějící krást a který přivádí z bídy ubohé ženy k prostituci?

Manželství je svátost. Ale může být svátostí tam, kde je manželství obchodem? Může být svátostí kapitalismus, kde se lidé nemožnou brát z lásky, ale kde si peníze berou peníze? Takový je kapitalismus. A přece nevystoupí církevní hierarchie a nepoužije všech prostředků, aby bojovala proti tomuto shnilému společenskému řádu. Naopak, zakrývá ještě pravou příčinu těchto zlořádů, to jest kapitalistický řád, a podlamuje tak boj pracujících o jeho odstranění. Podporuje počínání kapitalistů, podporuje nacisty a fašisty.

A proto proti táboru pokroku, ke kterému patří také naše lidově demokratická republika, bojuje Vatikán a vysoká církevní hierarchie těmi nejodpornějšími způsoby. Snaží se zničit naše úsilí o šťastnější život lidí. Řekněme si, oč tím vlastně usilují... Aby také u nás bylo strženo do dělníků jako v Itálii. O to, aby také u nás vraždila policie člověka, který vyvěšuje plakát s velkými písmeny MÍR jako ve Francii?

Vatikánský rozhlas nepřináší slova modliteb, ale konkrétní výzvy k duchovním, aby rozvraceli nové lidově demokratické země, aby všemi prostředky pomáhali paličským řádům světových imperialistů. Taktéž obžalovaní jako představení klášterů prováděli v těchto institucích velezrádnou a vyzvědačskou činnost proti naší republice. Nesídlila tedy v kláštorech pokora, čistota a chudoba, ale zločiny namířené proti našemu lidu a proti jeho budovatelské práci.

Každý prostředek jim byl dobrý. Neštíteli se vztáhnout ruku ani na oltář, k němuž každý dobrý křesťan vzhlíží s úctou jako k příbytku Božímu. Politika Vatikánu hýbala křížkem na oltáři a oni volali: „Rychle, zázrak, zázrak“, aby oklamali věřící, že i Bůh schvaluje jejich rozvratnou činnost. A jaké jsou výsledky tohoto neblahého a zločinného působení Vatikánu? Při přelíčení jsme viděli dost příkladů. Chtěla bych upozornit zvláště na to, jaký špatný vliv měli na mládež, která byla svěřena jejich výchově. Mů-

žeme si přečíst deník 17letého chlapce, který inspirován převorem chebského kláštera utekl do americké okupační zóny Německa, aby se pak odtamtud vrátil domů k mamince důkladně poučen. To ovšem ještě celý případ šťastně skončil. Ale což případ z Hodonína, jehož svědky jste slyšeli před soudem. Viděli jsme, kam až dovedlo štvání proti republice mladé lidi. Kdo je učil nenávisť ke svým spoluobčanům? Kláštery v Rakousku. Kdo je učil špionáži a posílal je zpátky do naší vlasti, aby proti ní pracovali? Vatikánští agenti. Tak naučil Vatikán tyto mladé lidi nenávidět, že sáhli až ke zbrani a zabilí člověka, otce dvou malých dětí.

Miliony žen a matek na celém světě bojují za mír a za šťastnou budoucnost svých dětí. Ti však, jejichž povinností je stát v prvních řadách tohoto boje, se staví proti nim. Místo lepší budoucnosti připravují návrat nezaměstnanosti, krísi, hladu a bídy.

Podváděli a zrazovali náš pracující lid, který na polích a v továrnách plní svou obětavou prací pětiletý plán a staví naši cestu k socialismu a míru. Náš lid si republiku rozvracet nedá, a žádám proto Státní soud, aby přísně a tvrdě odsoudil tyto zrádce.⁸⁹

• • • Proces s řádovými kněžími měl nicméně k dokonalému stalinskému procesu ještě daleko: několik obžalovaných popíralo vinu a většina se snažila hájit. Obhájkyně ex offio Ivana Mastiliaka a Jana Urbana JUDr. Ludmila Turečková své klienty nejen hájila, ale navrhovala dokonce připuštění dalších svědků, což soud zamítl. Nakonec neprošel návrh prokuratury na čtyři tresty smrti, protože se komunistická moc zřejmě obávala, že by se z popravených řeholníků stali mučedníci. I tak však byly tresty, s výjimkou Stanislava Bartáka, který se soudem nejvíce spolupracoval a dostal jen dva roky, drakonické: Ivan Mastiliak dostal doživotí a zbylých osm řeholníků dohromady 130 let vězení. Prokuratura se odvolala u všech do výše trestu, ale nakonec odvolání kromě Jana Blesíka stáhla. Tomu pak odvolací soud trest zvýšil z 10 na 12 let.

Adolf Kajpr zemřel v roce 1959 v Leopoldově, Augustin Machalka a František Mikulášek byli ve stejném roce propuštěni. O rok později se z vězení dostal Josef Silvestr Braitó, Jan Blesík a Vít Bohumil Tajovský. Do září 1963 byl ve vězení držen Jan

Urban, František Šilhan a Jan Mastilák byli propuštěni až v květnu 1965. Všichni dohromady včetně v roce 1952 propuštěného Bartáka si tak odseděli 103 roky vězení. Rozsudek byl 30. července 1968 zrušen Nejvyšším soudem. K plné rehabilitaci řádových kněží došlo až v letech 1992–1993, většina z nich se toho však již nedožila.

• • • Proces „Machalka a spol.“ byl pouhou ouverturou mnohem masovější perzekuce řádových bratří, kterou její strůjci označovali kódem „akce K“ (kláštery). V noci z 13. na 14. dubna 1950 Státní bezpečnost a Lidové milice přepadly kláštery sedmi největších řádů. Řeholníci byli přinuceni sbalit si nejn nutnější věci a následně byli odvezeni do jednoho internačního a několika centralizačních klášterů, vesměs v pohraničí. V noci z 27. na 28. dubna čekal stejný osud zbylé mužské kláštery. „Akce K znamenala faktickou násilnou likvidaci mužských řeholí na dobu čtyřiceti let...“⁹⁰

• • • Jednou z budov, kterou stát získal „Akcí K“, byl objekt kláštera a teologického ústavu řádu redemptoristů v Obořišti u Dobříše. Nemovitost připadla ministerstvu spravedlnosti, které do ní přesunulo z Prahy Právnickou školu pracujících. Zároveň tam krajská soudní věznice Praha – Pankrác zřídila pracovní útvar s kapacitou zhruba dvacet vězňů obou pohlaví. „Ženy vykonávaly pomocné práce související se stravováním a ubytováním posluchačů školy, pečovaly o zahradu, skleníky a včelín. Muži byli zařazeni v zámečnické a truhlářské dílně. Všichni vězni byli vybíráni z řad odsouzených s krátkodobými tresty a nižším vzděláním.“⁹¹ Symbiózu budoucích prokurátorů s trestanci nepovažovalo ministerstvo spravedlnosti za optimální a několikrát se snažilo pracovní útvar na Obořišti zrušit. Toto úsilí nakonec vždy ztroskotalo na tom, že v místě nebylo možné sehnat potřebný personál, který by chod PŠP zajišťoval.

Pro posluchače odloučené od manželek představovaly trestankyně určité pokušení. V dokumentech je zaznamenám případ studenta Václava Vondrky, bývalého číšníka a později pomocné-

ho dělníka, který si udělal známost s jednou vdanou vězenkyní a udržoval s ní styky i po jejím propuštění. Když si na Vondrku stěžoval její manžel, byla mu udělena stranická důtka a byl vyloučen ze školy. „Ředitelství školy v souhlasu s usnesením členské schůze závodní organizace KSČ dospělo [...] k názoru, že Václav Vondrka pro svoje charakterové vady není schopen řádně zastávat funkci dělnického prokurátora...“⁹²

Problematické byly také vztahy školy s místními. „...jedna část obyvatel Obořiště má posluchače upřímně ráda a snaží se jim rozumět, avšak větší část stále ještě zaujímá negativní stanovisko, jak z důvodů politických, tak i z jakéhosi nesmyslného lokálního zaujetí,“ píše se v jedné zprávě z podzimu 1950.⁹³ Vedení školy ovšem vědělo, jak na místní sedláky zapůsobit: „Oběma podniky, jak oslavou Říjnové revoluce i 54. narozenin presidenta Klementa Gottwalda se škola v obci dobře uvedla. Příští kulturní podnik, narozeniny J. V. Stalina bude organizován tak, že všichni občané, zejména ti, kteří nejsou příliš přátelsky nakloněni současným poměrům a dění, budou k účasti osobně zváni dvojicemi studentů.“⁹⁴

Pátý obraz:

životní role – proces s Miladou Horákovou

Horákovou popravili 17. ledna 1946. Řeč není o Miladě, ale o Julii Horákové, šestatřicetileté majitelce obchodu se smíšeným zbožím z Lanžhota. Důvod, proč se zde tímto případem zabývat, nepočívá v pouhé shodě jmen.

Julie Horáková byla zatčena 17. května 1945 a obviněna z toho, že v září 1941 udala německým celníkům, že na fasádu hospody, kterou provozovala se svým manželem, čtyři muži napsali „Zvítězí Sovětské Rusko, ať žije ČSR, ať žije SSSR“. Následkem udání měla být čtveřice zatčena a bez soudu odeslána do koncentračních táborů, odkud se po válce vrátil pouze jeden z nich. V roce 1944 pak měla dalšímu muži, který jí dlužil karetné, vyhrožovat Gestapem slovy: „Co si myslíš, že již jsou tady Rusi? Němci jsou